

สรุปสถานการณ์การเกิดโรคกุ้งในเขตพื้นที่จังหวัดสมุทรสงครามและจังหวัดนครปฐม
ณ วันที่ 1-28 กุมภาพันธ์ 2560

กุ้งขาวแวนนาไม

- จังหวัดนครปฐม

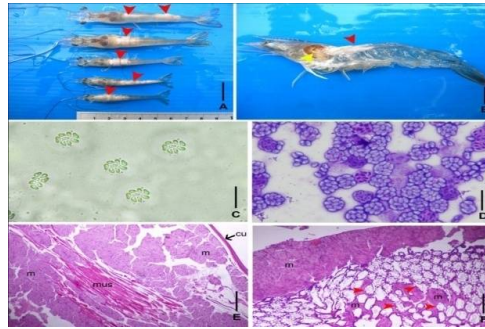
จากการสุ่มตรวจตัวอย่างกุ้งขาวแวนนาไมเพื่อวินิจฉัยโรคที่สถานีวิจัยและพัฒนาประมงทะเลจังหวัดสมุทรสงครามในช่วงวันที่ 1-28 กุมภาพันธ์ 2560 ในเขตพื้นที่จังหวัดนครปฐมมีจำนวนทั้งหมด 18 ฟาร์ม พบว่ากุ้งขาวแวนนาไม ตรวจพบเชื้อแบคทีเรีย EMS จำนวน 2 ฟาร์ม (11.11%) ในเขตตำบลบัวปากท่า และตำบลดอนตูม อำเภอบางเลน พบเชื้อแบคทีเรีย YHD จำนวน 1 ฟาร์ม (5.56%) พบเชื้อแบคทีเรีย EHP จำนวน 9 ฟาร์ม (50%) ในเขตตำบลไทรงาม ตำบลหินมูล อำเภอบางเลน และตำบลบางระกำ อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

สรุปผล ในเดือน กุมภาพันธ์ 2560 ส่วนใหญ่กุ้งขาวแวนนาไม พบเชื้อแบคทีเรีย EHP 50% ของฟาร์มทั้งหมดที่ตรวจ ดังนั้นเกษตรกรควรมีวิธีจัดการโดยคัดเลือกลูกพันธุ์ที่มีความแข็งแรงก่อนที่จะนำลูกพันธุ์มาเลี้ยงหรือควรส่งลูกพันธุ์ไปตรวจเชื้อ EHP กับกรมประมงหรือหน่วยงานอื่นๆ ก่อน เพราะเชื้อตัวนี้สามารถติดมาได้จากพ่อแม่พันธุ์ แต่ถ้าพบเชื้อ EHP ในขณะเลี้ยงอยู่ให้ใช้จุลินทรีย์ ปม.1 ผสมอาหารเม็ดสำเร็จรูปกับน้ำขยาย หัวเชื้อจุลินทรีย์คลุกให้เข้ากันและชิมเข้าเม็ดอาหารให้ทั่ว อาหารไม่ติดกันเป็นก้อน พักไว้ 10-30 นาที ผสมให้กินทุกมื้อจนกุ้งอายุ 30-60 วันจนกว่าจะไม่มีความเสี่ยงของการเกิดโรค

ในสภาพปกติใช้น้ำขยายหัวเชื้อจุลินทรีย์ ปม.1 ในอัตรา 50 ลิตรต่อไร่ อาทิตย์ละ 1-2 ครั้ง ผสมน้ำขยายหัวเชื้อจุลินทรีย์ ปม.1 ให้กินทุกมื้อ มื้อละ 20-50 มิลลิตรต่ออาหาร 1 กิโลกรัม

ไมโครสปอริเดียม Enterocytozoon hepatopenaei (EHP)

ลักษณะอาการ กุ้งโตช้า กล้ามเนื้อขาวขุ่น จากการขาดแร่ธาตุ อ่อนแอ ติดเชื้อไวรัสได้ง่าย หรือการ เกิดโรควิวหรือโรคลำไส้อักเสบจากการติดเชื้อแบคทีเรียในระบบทางเดินอาหาร ซึ่งเกิดจากผลข้างเคียงจาก ผลของ การท างานของระบบย่อยอาหารที่เสียไป จากผลกระทบของ EHP จำนวนมากในลำไส้ ทำให้เกิดการติด เชื้อแบคทีเรียและเกิดการอักเสบตามมา

การป้องกัน

- ตรวจการติดเชื้อ EHP ในระบบตั้งแต่การเลี้ยงพ่อแม่พันธุ์ (ตรวจเชื้อในซีกุ้ง) อาหารธรรมชาติที่ใช้ เลี้ยงพ่อแม่พันธุ์ ลูกกุ้งระยะ PL ด้วยเทคนิค PCR
- บ่อที่เคยมีประวัติการติดเชื้อ EHP ให้ฆ่าเชื้อในบ่อ โดยตากบ่อให้แห้ง ใช้ปูนร้อน คลุกเคล้ากับดิน โดยการไถพรวน อัตรา 1,000 กก./ไร่ ปล่อยน้ำเข้ามาเพื่อให้ปูนเกิดปฏิกิริยา เกิด ความร้อน และ pH สูงขึ้นประมาณ 11-12 ทิ้งไว้ประมาณ 4-7 วัน ปูนร้อนจะทำปฏิกิริยากับ คาร์บอนไดออกไซด์ ได้เป็น CaCO_3 เมื่อ pH เข้าสู่ปกติให้รีบลงจุลินทรีย์ที่มีประสิทธิภาพ เช่น จุลินทรีย์ ปม.1 200-400 ลิตร/ไร่ เพื่อย่อยสลายซากจุลินทรีย์ และสิ่งมีชีวิตอื่นๆ ที่ตายจากผลของ ปูนร้อน ข้อควรระวังในการใช้ปูนร้อนหรือสารเคมีที่รุนแรงในการฆ่าเชื้อ นอกจากไม่สามารถฆ่าเชื้อได้ 100% แล้ว ผลของปูนยังทำลายจุลินทรีย์ที่มีประโยชน์ที่อยู่ในดินอีกด้วย ดังนั้น หลังการฆ่าเชื้อเมื่อ สารเคมีฆ่าเชื้อหมดฤทธิ์ ให้รีบเติมจุลินทรีย์ที่มีประสิทธิภาพเข้าย่อยสลายสารอินทรีย์และควบคุมเชื้อ ที่เหลืออยู่
- เสริมสร้างภูมิคุ้มกันกุ้งโดยผสมไบโอติกหรือจุลินทรีย์ให้กุ้งกินเป็นประจำ
- คัดเลือกสายพันธุ์กุ้งที่แข็งแรงและปลอดเชื้อก่อโรค
- มีระบบการจัดการควบคุมและบำบัดสารอินทรีย์ ในบ่อเลี้ยงและในฟาร์ม เช่น การเติมจุลินทรีย์ที่มีประสิทธิภาพเพื่อควบคุมเชื้อและย่อยสลายสารอินทรีย์อย่างสม่ำเสมอ การรวมเลนแล้วดูดออกไป บำบัด การเลี้ยงปลาในระบบบ่อบำบัดและบ่อพักเพื่อให้ปลาผลิตจุลินทรีย์ที่ช่วยบำบัดของเสียจาก เศษอาหารกุ้งและสิ่งขับถ่ายของกุ้ง

ไวรัสหัวเหลือง (Yellow-head Virus = YHV)

อาการ โรคชนิดนี้เรียกตามลักษณะของกุ้งที่ป่วยซึ่งมักจะอยู่ตามริมขอบบ่อลำตัวกุ้งมีสีซีด มองเห็นส่วนหัวมีสีเหลือง เนื่องจากตับและตับอ่อน (hepatopancreas) มีสีซีดเหลือง กุ้งที่เป็นโรคหัวเหลือง จะมีขนาดตั้งแต่ขนาดเล็กอายุ 25 วันขึ้นไปจนถึงประมาณ 70 วัน โดยโรคหัวเหลืองที่เกิดกับกุ้งอายุ 25-35 วัน มีลักษณะคล้ายกับโรคตายเดือนแต่ความรุนแรงจะมากกว่า คือ โรคตายเดือนเมื่อให้กินยาปฏิชีวนะร่วมกับการจัดการเรื่องคุณภาพน้ำและฟั้นบ่อให้ดีขึ้น มักจะแก้ปัญหาได้ แต่กุ้งที่เป็นโรคหัวเหลืองนั้นพบว่ากุ้งตายอย่างรวดเร็วโดยใช้เวลา 2-3 วันกุ้งจะตายหมดบ่อ

สำหรับโรคหัวเหลืองที่เกิดกับกุ้งอายุประมาณ 50-70 วัน ก่อนที่จะเริ่มมีกุ้งตาย การกินอาหารจะเพิ่มขึ้นมาก ติดต่อกันหลายวัน หลังจากเริ่มพบมีกุ้งตาย อัตราการตายจะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วภายในเวลา 2-3 วัน กุ้งจะตายหมดบ่อ เมื่อเปรียบเทียบความรุนแรงของโรคที่ทำให้เกิดความเสียหายในการเลี้ยงกุ้งกุลาดำทุกชนิด พบว่าโรคหัวเหลืองทำให้กุ้งตายรวดเร็วและรุนแรงมากที่สุด และการแพร่กระจายในพื้นที่การเลี้ยงแต่ละแหล่งจะรวดเร็วมาก ในระยะแรก ๆ ที่มีการเลี้ยงกุ้งโดยใช้ระบบเปิดถ่ายน้ำบ่อย ๆ แต่หลังจากมีการดัดแปลงการเลี้ยงกุ้งมาเป็นระบบถ่ายน้ำน้อยลง หรือใช้ระบบปิดแบบน้ำหมุนเวียน ทำให้การแพร่กระจายของโรคหัวเหลืองลดความรุนแรงลงไปแล้วการแพร่กระจายไม่กว้างขวางมาก เหมือนยุคแรก ๆ

การป้องกันโรคหัวเหลือง

ในพื้นที่ ๆ มีการระบาดของโรคหัวเหลือง และการเลี้ยงรุ่นที่ผ่านมามีกุ้งเป็นโรคภายในฟาร์มด้วย ควรจะต้องมีการฆ่าเชื้อ หรือฟิรติน้ำ เพื่อกำจัดพาหะต่าง ๆ ได้แก่ กุ้ง และปูที่อาศัยอยู่ในแหล่งน้ำที่มีโอกาสติดเชื้อไวรัส และเป็นพาหะนำเชื้อได้ โดยใช้คลอรีนผงหรือสารกำจัดพาหะถ้าไม่ใช้สารเคมีฆ่าเชื้อในน้ำหรือกำจัดพาหะ จะต้องมีการพักน้ำเป็นเวลานานในบ่อพักน้ำ และใช้การกรองอย่างดีเมื่อมีการสูบน้ำเข้าไปเตรียมน้ำในบ่อที่จะเลี้ยง เพื่อไม่ให้กุ้งและปูที่อาศัยในบ่อพักน้ำติดเข้าไปในบ่อเลี้ยงใช้ระบบปิดหรือถ่ายน้ำน้อยลงโดยใช้การเติมน้ำจากบ่อพักน้ำที่เก็บไว้เป็นเวลานานแล้ว ระบบการให้อากาศจะต้องเพียงพอที่จะรักษาปริมาณออกซิเจนให้อยู่ในระดับที่สูงและเหมาะสมตลอดเวลา ควบคุมสีน้ำ และพีเอชให้นิ่งมากที่สุดหรืออย่าแกว่งมาก จะทำให้กุ้งไม่เครียดมากโอกาสเกิดโรคน้อยลง

ปลากะพงขาว

จากการสุ่มตัวอย่างและจากเกษตรกรส่งตรวจปลากะพงขาวเพื่อวินิจฉัยโรคที่สถานีวิจัยและพัฒนาประมงทะเลจังหวัดสมุทรสงครามในช่วงวันที่ 1-28 กุมภาพันธ์ 2560 มีทั้งหมด 10 ฟาร์ม พบปลากะพงขาวเกิดโรคจากปรสิตโดยพบโรคเห็บประมง 8 ฟาร์ม (80%)

สรุปผล ในเดือน มกราคม 2560 สาเหตุการเกิดโรคในปลากะพงขาว ส่วนใหญ่เป็นปรสิตภายนอกชนิดเห็บประมง ดังนั้นเกษตรกรควรควบคุมป้องกันและเฝ้าระวังการเกิดโรคปรสิตปลิงใสและเห็บประมงในฟาร์มของท่านในช่วงที่มีการระบาดของโรค โดยมีการฆ่าเชื้ออุปกรณ์ด้วยคลอรีนในอัตราส่วน 10-30 กรัม/น้ำ 1000 ลิตร ก่อนใช้งานในฟาร์มทุกครั้ง และดูลักษณะพฤติกรรมการกินอาหารของปลา ถ้ามีอัตราการตายของปลาผิดปกติก็ควรนำปลามาตรวจที่กรมประมง เพื่อหาสาเหตุของการตาย

โรคเห็บประมง

อาการของปลาที่ถูกเห็บประมงเกาะ

- จะทำให้ผิวหนังเกิดแผล ปลาจะขยับเมืออกออกมามาก ผิวหนังจะเป็นดวงขาวๆ
- ถ้าเกาะปลาที่มีเกล็ด จะทำให้เกล็ดปลาหลุดและเกิดแผล
- ถ้าเกาะตามครีบ จะทำให้ครีบขาดกร่อน
- ถ้าเกาะเหงือก จะทำให้เหงือกบวมหรือเป็นแผลและขาดกร่อน

เห็บประมง จะกินเซลล์ผิวหนังและเมือกของปลาเป็นอาหาร เห็บประมงเป็นปรสิตของปลาน้ำจืดทุกชนิด ซึ่งโรคนี้จะทำให้เกิดความระคายเคือง เนื่องจากพยาธิซึ่งเป็นปรสิตเซลล์เดี่ยวกลมๆ มีแผ่นขอกหนามอยู่กลางเซลล์จะเข้าไปเกาะอยู่ตามลำตัวและเหงือก ควรรีบทำการรักษาตั้งแต่พบว่าเป็นโรคนะยะแรกๆ

การป้องกันรักษา

- การป้องกันหน้าจะดีกว่าการรักษา เพราะปรสิตชนิดนี้แพร่ได้อย่างรวดเร็ว และทำให้ปลาตายได้ในระยะเวลาสั้นๆ การป้องกันทำได้โดยการตรวจปลาก่อนที่จะนำมาเลี้ยงว่ามีปรสิตติดมาด้วยหรือไม่ ระวังการติดต่อกันระหว่างบ่อผ่านทางอุปกรณ์ที่ใช้ร่วมกัน ควรซังปลาไว้ประมาณ 2-3 วัน เมื่อตรวจแน่ใจแล้วจึงปล่อยปลาลงเลี้ยง

การรักษา ถ้าเกิดเป็นโรคให้กำจัดได้โดยการใส่ยาหรือสารเคมี คือ ฟอ์มาลิน 150-200 ซีซี ต่อน้ำ 1,000 ลิตร แช่ไว้นาน 1 ชม. หรือ 25-50 ซีซี ต่อน้ำ 1,000 ลิตรนาน 24 ชม

การป้องกัน

- กำจัดพาหะ
- บ่อดิน : Calcium hypochlorite (Ca(OCl)_2) 60% active 18 mg/L (ชะลอและคณะ)
- หลีกเลี่ยงการใช้อาหารมีชีวิต
- เนื่องจากเป็นแหล่งของเชื้อ
- การใช้ควรตรวจเชื้อในอาหารมีชีวิต